ЗА ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ ЦК ВКП(б)

КРИПНИК М.

ЗА ПЕРЕБУДОВУ РОБОТИ ШКОЛИ [1])

Товариство, черговий пленум ЦК ЛКСМУ відбувається 5-го жовтня, через місяць після постанови ЦК ВКП(б) від 5-го вересня цього року про початкову та середню школу. Я не знаю, чому питання про цю епохіяльну постанову ЦК ВКП(б) про народню освіту, про підготування нових пролетарських кадрів не стоїть на пленумі, але певен (хоч я і не чув доповіді т. Бойченка), що без сумніву про це говорено було, про це мусило бути сказано, і не лише тому, що остання постанова ЦК ВКП(б) на довгі роки визначає лінію нашої партії, пролетарської кляси у підготовці нових пролетарських кадрів для соціялістичної перебудови країни, а ще й тому, що наш Ленінський комсомол є шеф загального навчання в нашій республіці.

І ось мені, народньому комісарові освіти нової радянської реснубліки, доводиться виступати перед шефом загального початкового навчання. Маючи це на увазі, мені доводиться виступати, з одного боку, з рапортом і звітом перед пролетарською Ленінською молоддю нашої країни про те, що було зроблено, що намічено проробити, як ведеться дальша робота для здійснення директив ЦК комуністичної партії, і з другого боку, виступати перед вами, як перед шефом загального початкового навчання, для того, щоб виявити, що ви можете дати, як шефи.

Приблизно рік чи півтора роки тому на Всеукраїнській нараді в справі комдитруху тут у Харкові мені довелось виступити. Це було тоді, коли на терені освітньому доводилось виявляти, викорчовувати вияви і прояви правооопортуністичних збочень, що побиті вже на загально-політичному терені, розтрощені вже в роботі комсомолу, одначе ще виявлялись по окремих галузях і в тому числі на терені педагогічному — теоретичному і практичному. І тоді мені доводилось водночас з боротьбою проти цих досить гострих яскравих правоопортуністичних збочень на терені педагогічному — теоретичному і практичному—водночас зазначати, що наша більшовицька лінія завжди скрізь іде в боротьбі на два фронти. Ми ніяк не можемо забувати, що поруч з основною найважливішою для даної доби загрозою правого опортунізму, на терені освітньому є наявною загроза лівих закрутів, що йдуть фактично з тих же клясових коріннів і туди ж ведуть, що й праві, і з цією загрозою ми повинні були вести також найгострішу боротьбу.

Вам відомо, що оголошено два рапорти комуністичній партії у проробленій роботі, у переведенні обов'язкового початкового навчання на ім'я Генерального Секретаря Всесоюзної Комуністичної Партії тов. Сталіна і Генерального Секретаря ЦК ВК(б)У тов. Косіора, два рапорти двох наркомосів, Наркомосу УСРР і Наркомосу РСФРР, в яких є велика принципова різниця. Це й було причиною того, що ці два рапорти неможливо було об'єднати в єдиний, як то бажано було, як то з початку гадалось, як про те і була пропозиція з боку ЦК Робос. У рапорті НКО РСФРР не зазначено загрози лівих закрутів і їх куркульських коріннів. Це було відсутнє і це було причиною неможливости об'єднати в один рапорт ці два рапорти наркомосів. Це був один з проявів загостреної боротьби, що точилася на терені педагогічному. В постанові ЦК ВКП(б) від 5 вересня ми маємо безперечне визнання того, що лінія нашої партії на терені педагогічної, теоретичної і практичної роботи іде тим шляхом, має ті ж властивості, як і в загально-політичній

[1]) Промова на 3-му пленумі ЦК ЛКСМУ від 5-го жовтня 1931 року.

боротьбі за генеральну лінію партії, у боротьбі на два фронти. (Оплески). І нам, робітникам України, хоча і не доводиться, як декому іншому, перебудовувати своє принципове настановлення, але це аж ніяк не зменшує доконечности для нас перевести з усією рішучістю указаний від ЦК ВКП(б) поворот в усій нашій практичній, організаційній, теоретичній і політичній роботі. В світлі постанов ЦК ВКП(б) треба переглянути всі галузі роботи, щоб побачити, де були прояви окремих заскоків, в окремих формулюваннях, окремі прояви правих і «лівих» закрутів, щоб нещадно сктритикувати їх і переборювати для здійснення Ленінської пролетарської лінії.

І тут ми мусимо зараз зазначити, як представники НКО, що таких помилок, окремих проявів у діяльности НКО України також було досить. Їх треба виявити нещадно, не соромлячись, виявляти до кінця і переборювати їх.

Постанова ЦК ВКП(б) про початкову школу має загальне значіння для цілої народньої системи освіти, для цілого ланцюгу народньої освіти. Під цим кутом зору настановлень, що дає постанова ЦК ВКП(б), треба переглянути всю педагогічну виховну роботу.

Оглядаючи ретроспективно попередню роботу, я, наприклад, можу визначити випадок, який має значіння принципове, наприклад, ліквідація наших сельбудів. У нас на Україні були не лише хати - читальні, а у нас сельбуди були самодіяльними організаціями, що охоплювали добровільним членством біля 1.300.000 членів. Під час розгорнення колективізації у нас в Наркомосі було проведено ліквідацію сельбудів, сельбуди перетворено в будинки колективістів, це може теж не так кепсько, а те, що було ліквідовано добровільне членство, це було погано. І оскільки це йшло з лінією на передачу шкіл із відання сільрад, як органів пролетарської диктатури, до відання колгоспів, як господарських організацій соціялістичного суспільства, то слід ствердити, що в цій частині робота Народнього комісаріяту освіти мала характер «лівого» закруту. На жаль, ці помилки вже припущено і повернути назад тепер не можна, але це не усуває кончої потреби виявляти ці помилки в нашій роботі і виправляючи гостро непримиренно критикувати. І ми, робітники освітнього терену, і я, зокрема, як робітник Народнього комісаріяту освіти, розраховуємо на те, що в цілому виявленні помилок, у цій непримиренній критиці всіляких збочень, ми зустрінемо енергійну підтримку з боку Ленінського комсомолу.

Постанова ЦК ВКП(б) говорить, що конечним обов'язком кожного комуніста, що працює на тій чи іншій керівній роботі на освітньому терені, є оволодіння методичною справою освітньої роботи. Я думаю, що це цілковито відноситься також і до комсомолу, що теж керує освітньою роботою. І тому я сподіваюсь, що в роботі методичній ми зараз маємо перспективи зустрінути енергійну участь з боку робітників комсомолу і не лише культпропу його, а й цілого керівного складу комсомолу.

Перебудувати всю нашу роботу, поставити під інші ознаки, переварити її за іншими цілеспрямованнями ставить перед нами завдання постанова ЦК ВКП(б). Від питань кількісного до питань якісного охоплення, від завдань охоплення маси молоді, маси дитинства навчанням і вихованням перейти до основного якісного завдання — підвищити якість навчальної і виховної роботи. Оцінюючи з цієї точки зору, треба зазначити, що постанова ЦК ВКП(б) дає нам вказівки нові, значні й важливі. І рапорти наркомосів союзних республік про виконання за минулий рік є давноминуле для нашої роботи.

Чимало часу пройшло з липня місяця цього року, коли складено було ці рапорти за переведену роботу 1930 і 1931 року. А тепер це є давноминуле. Життя йде великими кроками вперед. Наприклад, з часів 9 - го всесоюзного з'їзду ВЛКСМ з січня м - ця пройшло лише 9 місяців, а це вже ніби давноминулий період, дев'ять місяців видаються за цілу добу.

Я переглянув зараз стенографічний звіт цього 9 - го з'їзду, зокрема питання про піонерроботу, і знаєте, там теж не зустрів жодного слова про роботу комсомольських і піонерських організацій у справі боротьби за підвищення якости навчання школи. Жодного слова немає. Отже, шановні товариші комсомольці, нам доведеться вкупі з вами повертати на 180 ступенів.

Я жалкую знову таки, що це питання не поставлено зокрема на пленумі комсомолу, у пресі не висвітлено, перед світом комсомольського обговорення не стояло. Дозвольте мені, як учаснику комсомольської вашої армії, бо я теж зарахований десь до комсомольців (оплески) (тов. Бойченко з місця: «Тов. Скрипник, ви маєте, здається, 13 - тирічний комсомольський стаж»), піднести це питання в порядку ініціятиви й зустрічного пляну. Нам треба проглянути всю роботу—й роботу органів Наросвіти, і роботу тих організацій, які працюють з органами Наросвіти. Я не міг дістати сьогодні постанов тої наради ЦК ЛКСМУ, про яку тут говорили, де обговорювалась резолюція ЦК ВКП(б), їх замкнено в приміщенні ЦК ЛКСМУ, їх дістати було неможливо. Я сподіваюсь, що вони за замкнені на 7 замків від всієї комсомольської маси. Питання про організацію всього комсомолу, всієї маси комсомольського активу на виконання постанови ЦК ВКП(б) в справі початкової школи стоїть перед нами. І хоч це питання не стоїть окремо, треба про це сказати міцно, кріпко, по - комсомольському, по - більшовицькому, по - ленінському.

Зараз після постанови ЦК ВКП(б) про завдання загального навчання і побудова його стоїть інакше, ніж раніш, і стоїть не взагалі, а стоїть, як складова частина дальшої перебудови соціялістичної країни.

А тому тепер ми мусимо пам'ятати про потребу по - ленінському виконувати постанову ЦКВ ПК(б), гостро й рішуче поставити питання темпів роботи, напруження сил за здійснення поставлених задач, за стовідсоткове їх виконання. ЦК ВЛКСМ давно провадить велику й багатозначну боротьбу за політехнізацію і я цілком згоден з постановою IX - го з'їзду комсомолу, де сказано, що політехнізація і завдання, які стоять перед комсомолом, торкаються і багатьох органів Наркомосвіти. І хоч наші взаємовідносини з ЛКСМУ були не такі войовничі, як в інших радянських республіках, а все ж у нас було досить бюрократизму, з ним комсомолові доводилось боротися і тепер, очевидячки, мені доведеться пред'явити вам рахунок, щоб ви проявили більше тої енергії в боротьбі. Приклад: в постанові ЦК ВКП(б) говориться про те, що ВРНГ має скласти всесоюзні об'єднання по виробленню учбового обладнання, учбових приладь, а Наркомосвіта в місячний термін мусить подати заяви і виробити стандарт. Я мушу рапортувати перед вами, що ми цього не зробили. Заявки Наркомосвіти виробила, якраз місячний термін сьогодні дійшов, завтра закінчується, але ж ці заявки добре не вдосконалено. Заявки за політехнічні приладдя для шкіл, хоч місяць і минає, а Наркомос одержав лише від половини районів. Коли я повернувшись почав перевіряти, що зроблено в Наркомосі, мені доповіли: «Написали, вимагали, половина районів надіслала відомості, ми знов написали». Мені довелося сказати — коли ми будемо працювати надалі таким чином та методами, нічого не вийде з цього. Коли це потрібно, треба було відправити на обстеження бригади. Нові методи треба взяти в роботі, треба розворушити нові сили, які складаються з десяток тисяч, сотень тисяч. Я запитав наших робітників Наркомосвіти — коли ви не змогли подолати опортунізму й бюрократизму наших районових органів освіти, чому ви не звернулися до піонерів, до комсомольців, чому ви не закликали їх, щоб вони допомогли вам побороти цю бюрократичну байдужість, чому ви не закликали шефа загального навчання — комсомол, щоб він закликав свої районові організації перевірити районові школи, щоб виявити й скласти, що потрібно для них, протягом місяця. Неможливо було зробити. Я питаю комсомол - шеф, де стільки є гарячої пролетарської ленінської крови, як в комсомолі, хто може зробити стільки, як комсомол? Що може зробити власними силами наше інспектура наросвіти, коли у нас із 207 штатних посад 56 незаповнено. На протязі цілого року треба було закликати комсомол до активної участи. І це був би дійсний шлях перебороти опортунізм, про що говорить постанова ЦК ВКП(б).

Інший приклад — справа політехнізації шкіл упирається в технічне обладнання для шкіл, музеїв, робочих кімнат при школах. Нам треба використати машини, приладдя верстатни та інструменти, які вже відроблені на заводах і які можна буде використати для шкіл, робітних кімнат, шкільних майстерень і т. ін. Ми мусимо мобілізувати внутрішні ресурси заводів,

ми мусимо розгорнути тут велику роботу і це може зробити комсомол. Це є дійсно реальна практична боротьба за політехнізацію шкіл.

Постанова ЦК ВКП(б) говорить про боротьбу за кадри. Я з жалем маю вам рапортувати, що пролетарське прошарування в прийомі цього року до педтехнікумів не підвищилось, а знизилось. Я з великим жалем маю рапортувати, що комсомольське прошарування в вишах, педтехнікумах не підвищилось, а знизилось, число комсомольців, що вступили до педтехнікумів цього року, не підвищилося, а знизилося. Я не знаю, чим пояснювати цей прикрий факт. Тут я вважаю, припадає доля вини і на Наркомосвіти, я приймаю це на себе. Треба виявити, в чому причина, що комсомол в цьому році до поповнення кадрів педтехнікумів прийшов з меншою волею. Це, товариші, негативне явище, коли комсомольці не пішли на завоювання знань педагогіки, не поповнили новими пролетарськими силами учительські лави. Треба вжити заходів, щоб цей стан змінити.

Сьогодні відбулась перша нарада республіканського комітету сприяння початковому навчанню при Наркомосвіті. Я довідався, що вона відбулася без присутности представника комсомолу. На цій нараді виявилось, що багато організацій нічого не зробили. Як і в інших урядових установах, так і в Наркомосвіті, є багато бюрократизму. Але все таки Наркомосвіта обговорила постанову ЦК ВКП(б) від 5 - го вересня — 7 - го вересня, мені для того довелося навіть перервати свою відпустку, а комсомол в цьому трохи відстав. Тут темпи недостатні. Вам треба показати приклад робітникам урядового апарату.

Товариство, я зовсім це гадаю перед вами зараз зробити докладний огляд тих завдань, що висуває перед нами постанова ЦК ВКП(б). Моє завдання — підкреслити, що перед комсомолом стоїть завдання напружити сили комсомолу для того, щоб не було в цій справі розриву. Це, товариші, не другорядна работа, а це є нерозривна робота з усією іншою роботою комсомолу.

Я не маю можливости зараз перед вами порушувати інші питання культурного життя, що стоять перед нами, хоча я і мав обов'язок рапортувати про всі культурні справи, які є у віданні Наркомосу. Я цілком підтверджую ті думки, що їх висловлено про придбання технічних знаннів. Треба пов'язати боротьбу за політехнізацію школи для дітей з боротьбою за технічні знання для підлітків-комсомольців. Це одна кампанія, одна робота, одна боротьба мусить бути. І, зрозуміло, цю роботу треба пов'язати з цілою роботою комсомолу за нову пролетарську соціялістичну культуру.

Я не хотів би ніяк торкатись тих чи інших суперечок, що існують між ЦК ВЛКСМ і РАПП в питаннях літератури. У нас умови трохи інші. У нас, наприклад, існує комсомольська письменницька організація «Молодняк», що її в РСФРР вже не існує. Це інші умови. Ми стоїмо на точці зору доконечної потреби спрямувати на зближення цієї організації «Молодняк» і ВУСПП, щоб вони йшли до одного, щоб зайві всякі суперечки були уникнуті. Хоча і є сумнів про те, чи зараз, вже в даний момент, доцільно проводити таке організаційне об'єднання, чи треба перейти на єдину практичну роботу. В усякому разі ми гадаємо, що для комсомолу в цій роботі може бути вельми корисно, коли будуть уникнуті будь - які лінії протиставлення і лінії окремішної роботи, окремішної боротьби за керівництво.

У нас є керівництво комуністичної партії в галузі цілої культури і, я гадаю, іншого керівництва нам не треба. А це керівництво треба скерувати до консолідації праці, для будівництва єдиної пролетарської культури. Тут не може бути окремої письменницької культури, як не може бути окремої комсомольської культури. Може бути єдина пролетарська культура, що до її розвитку мусимо скерувати всю свою енергію, свою волю.

Товариші, я маю на увазі, що теперішній пленум має перед собою великі й значні завдання 3 - го вирішального року п'ятирічки. Я хотів би підкреслити, що поруч з іншими важливими практичними завданнями господарчої роботи, непосередньої боротьби за технічні завоювання, за правильне рекрутування комсомолу, я гадаю, що ці завдання, що стоять перед комсомолом, цілком сполучаються з тим завданням, що його поставив ЦК ВКП(б),

з завданням виготування, вигартування, підготовки нових кадрів для дальшого соціялістичного будівництва Це є чергова робота для партії пролетарської кляси, для Ленінського комсомолу і тут треба виявити всі ті помилки, що були і в органах НКО на освітньому терені, і в комсомолі. Наприклад, підміна завдання політехнізації, виробничого навчання завданням участи дітей у виробничій праці підприємства. Ця помилка була спільна органам НКО і комсомолу.

Постанова 9-го з'їзду ВЛКСМ прямо говорить про участь, її також треба переглянути. Перед всім комсомолом з його молодою гарячою ленінською волею стоїть завдання це переглянути, а моє завдання зводиться до того, щоб закликати вас, щоб ви і на цьому пленумі, в резолюціях цього пленуму визначили ті доконечні важливі потреби, які висуває перед вами і перед всіма нами, перед пролетарським загалом пролетарської республіки цілого Союзу, завдання перебудови теоретичної і практичної роботи, завдання підготовання нових кадрів.

Ви молоде покоління пролетарської класи і вам комуністична партія доручила цю роботу і працю з молодим поколінням, з його ленінським активом. І коли постанова ЦК ВКП(б) зараз ставить перед школою, перед учительством на всю височінь завдання його роботи вигартування цих молодих поколінь, то це ніяк не заперечує тим завданням, що в цій галузі стоять перед ленінським комсомолом. Було колись це протиставлення, було колись, що школа і комсомол стояли окремо, не разом, а як окремі організації, що протиставлялись одна одній в роботі над молодими поколіннями. Це шлях пройдений, наша вчительська маса є і мусить стати новою пролетарською силою і тут поповнення новими пролетарськими комсомольськими силами іде шляхом знищення цих протиставлень, цих різниць. Школа мусить бути під доглядом, контролем, працювати за енергійною постійною участю комсомолу. Це велике знаряддя в руках партії і комсомолу для вигартування нових поколінь для теперішнього і наступного соціялістичного будівництва.

До цієї великої роботи, до активної участи, до теоретичної і практичної роботи в цій галузі, до непримиренної більшовицької критики в цій галузі, до непримиренної більшовицької праці і дозвольте мені закликати вас, товариші. (Оплески).

СКАТИНСЬКИЙ О.

ЗА ТВЕРДІ ЗНАННЯ В ПОЛІТЕХНІЧНІЙ ШКОЛІ

1930 — 31 р. був роком зламу в системі й поставі навчання в нашій школі. За цей час ми маємо історичну директиву XVI з'їзду партії про загальне обов'язкове навчання, мали партійну нараду про систему навчання, низку авторитетніших нарад і з'їздів з приводу політехнізації школи. І, нарешті, 5/IX 1931 р. з'явився документ колосальної історичної ваги,—постанова ЦК ВКП(б) про початкову й середню школу. Цю постанову VI пленум ЦЕКОС'у характеризував, як «найцінніший вклад в теорію марксо-ленінської педагогіки». Ця постанова підсумувала ввесь попередній шлях нашої школи, нашого шкільного будівництва, і разом з тим чітко і ясно вказала перспективи дальшої роботи, дальшого розвитку шкільного будівництва.

Визнаючи досягнення нашої школи щодо перебудови її на політехнічній основі, постанова відзначає й усі ті головні хиби, що виявилися в нашій школі на даному етапі соцбудівництва. Це насамперед низка збочень від правильного розуміння як самого поняття політехнізації, так і застосування цієї політехнізації в практиці шкільної роботи. Це всі оті теорії, що пробували звести школу й практику політехнізації з шляху, що його намітила партія й уряд, на манівці усяких заскоків.

Всі оці збочення від правильного розуміння політехнічної школи засуджені постановою ЦК ВКП(б) від 5/IX 1931 р. Оповіщена рішуча боротьба на два фронти — і з правих опортунізмом, і з «лівацькими» загинами, теорією вімирання школи. Разом з тим зазначено: «основна хиба школи на даний